

ISSN 2181-5291

PSIXOLOGIYA

ILMIY JURNAL

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

SCIENTIFIC JOURNAL

№ 3, 2023

www.buxdu.uz

The journal was registered with the certificate № 05-45 on February 25, 2011 at Bukhara Region Press and Information Administration of Uzbekistan Press and Information Agency

***

According to the resolution №201/3 as of December 26, 2013 of the Presidium of Supreme Attestation Commission under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan the journal was included into the list of scientific journals in which scholarly articles on the scientific results of dissertations on Psychology must be published.

***

Address:

200117, Bukhara city,
K.Murtazoyev street, 11
Bukhara State University
Editorial and publishing
Department
Phone: +998 (94) 837-18-38

**The journal is published 4
times a year**

Website: www.buxdu.uz
E-mail:
nashriyot_buxdu@buxdu.uz

Jurnal O'zbekiston Matbuot va axborot agentligi Buxoro viloyat matbuot va axborot boshqarmasida 2011- yil 25-fevral № 05-45-sonli qisqovohnoma bilan ro'yxatga olingan.

***

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi OAK Rayosatining 2013-yil 26-dekabrda 201/3-sonli qarori bilan psixologiya fanlari bo'yicha dissertatsiya ishlari ilmiy natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan ilmiy jurnallar ro'yxatiga kiritilgan.

***

Tahririyat manzili:

200117, Buxoro shahri,
K.Murtazoyev ko'chasi, 11-uy
Buxoro davlat universiteti
"Tahririy-nashriyot" bo'limi
Tel: +998 (94) 837-18-38

**Jurnal 1 yilda 4 marta
chiqadi.**

Website:
www.buxdu.uz
E-mail:
nashriyot_buxdu@buxdu.uz

Журнал зарегистрирован Бухарским областным управлением агентства печати и информации Республики Узбекистан. Свидетельство № 05-45 от 25.02.2011г.

***

Журнал включен в список обязательных выпусков ВАК при Кабинете Министров Республики Узбекистан на основании решения ВАК №201/3 от 26 декабря 2013 года для получения ученой степени доктора психологических наук.

***

Адрес:

шарод Бухара 200117,
улица М.Икбола, 11
Бухарский государственный
университет
Редакционный отдел
тел: +998 (94) 837-18-38

**Журнал выходит 4 раза в
год.**

Website:
www.buxdu.uz
E-mail:
nashriyot_buxdu@buxdu.uz

PSIXOLOGIYA

ILMIY JURNAL * НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

3-son 2023-yil. * Выпуск 3. 2023 год.

**BOSH MUHARRIR – ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
BAROTOV SH. R.**

Psixologiya fanlari doktori, professor.

Xalqaro Psixologiya Fanlari Akademiyasining haqiqiy a'zosi (akademigi)
Действительный член (академик) Международной Академии
психологических наук

**TAHRIR NAU'ATI – РЕДАКЦИОННАЯ
КОЛЛЕГИЯ:**

XAMIDOV O.X.

Buxoro davlat universiteti rektori,
iqtisodiyot fanlari doktori, professor
SHOUMAROV G'.B.

Psixologiya fanlari doktori, professor
UMAROV B.M.

Psixologiya fanlari doktori, professor
KOZLOV V.V. (Rossiya)

Psixologiya fanlari doktori, professor
MALI'X S.B. (Rossiya)

Psixologiya fanlari doktori, professor
KOROBENNIKOV I.A. (Rossiya)

Psixologiya fanlari doktori, professor
KARIMOVA V.M.

Psixologiya fanlari doktori, professor
SAFOYEV N.S.

Psixologiya fanlari doktori, professor
BEKMURODOV M.B.

Sotsiologiya fanlari doktori, professor
KADIROV U.D.

Psixologiya fanlari doktori, professor
JABBOROV A.M.

Psixologiya fanlari doktori, professor
OLIMOV Sh.Sh.

Pedagogika fanlari doktori, professor
JUMAYEV R.G'.

Siyosiy fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD), dotsent

NISHONOVA Z.T.

Psixologiya fanlari doktori, professor
NAZAROV A.M. Psixologiya fanlari
bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

IBODULLAYEV Z.R.

Tibbiyot fanlari doktori, professor
BEGMATOV A.S.

Falsafa fanlari doktori, professor
HUSEYNOVA A.A.

Falsafa fanlari doktori, professor
MUXAMEDOVA D.G.

Psixologiya fanlari doktori, professor
RUXIYEVA X.A.

Psixologiya fanlari nomzodi, professor
BAROTOVA D.SH.

Psixologiya fanlari doktori, dotsent
AKRAMOV V.R.

Tibbiyot fanlari doktori, dotsent
ZARIPOV G.T.

Texnika fanlari nomzodi, dotsent.

MUHARRIRLAR – РЕДАКТОРЫ:

Usmanova M.N. – psixol.fan.nom., dotsent

Muxtorov E.M. – psixol.fan.nom., dotsent

Raxmatova M.M. – filologiya fanlari
bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Abuzalova M.K. – filologiya fanlari doktori,
professor

Sobirova D.A. – psixologiya fanlari
bo'yicha falsafa doktori (PhD)

**TEXNIK MUHARRIRLAR – TEX.
РЕДАКТОРЫ:**

Ostanov Sh.Sh, Shirinova M.Sh.,

Tilavov M.H.

MAS'UL KOTIB – ОТВ. СЕКРЕТАРЬ

Sayfullayeva N.Z. – pedagogika fanlari
bo'yicha falsafa doktori (PhD)

PSYCHOLOGY

SCIENTIFIC JOURNAL

Issue 3: 2023

EDITOR-IN-CHIEF:

BAROTOV SH. R.

Doctor of Psychology, professor, the member (academician) of International Academy of Psychological Sciences

EDITORIAL BOARD:

XAMIDOV O.X.

Doctor of Economic Sciences, Professor,
The rector of Bukhara State University

SHOUMAROV G.B.

Doctor of Psychology, Professor
UMAROV B.M.

Doctor of Psychology, Professor
The assistant of the editor-in-chief

KOZLOV V.V. (Russia)

Doctor of Psychology, Professor
MALIKH S.B. (Russia)

Doctor of Psychology, Professor
KOROBAYNIKOV I.A. (Russia)

Doctor of Psychology, Professor
KARIMOVA V.M.

Doctor of Psychology, Professor
SAFOEV N.S.

Doctor of Psychology, Professor
BEKMURODOV M.B.

Doctor of Sociology, Professor
KADIROV U.D.

Doctor of Psychology, Professor
JABBOROV A.M.

Doctor of Psychology, Professor
OLIMOV Sh.Sh.

Doctor of Pedagogical sciences,
Professor

JUMAEV R.G.

PhD in Political Sciences, Docent
NISHONOVA Z.T.

Doctor of Psychology, Professor
NAZAROV A.M.

PhD of Psychology

IBODULLAEV Z.R.

Doctor of Medical Sciences, Professor

BEGMATOV A.S.

Doctor of Philosophy, Professor
HUSEYNOVA A.A.

Doctor of Philosophy, Professor
MUXAMEDOVA D.G.

Doctor of Psychology, Professor
RUXIYEVA X.A.

Candidate of Psychology, Professor
BAROTOVA D.SH.

Doctor of Psychology, Docent

AKRAMOV V.R.

Doctor of Medical Sciences, Docent

ZARIPOV G.T.

Candidate of technical sciences, Docent

EDITORS:

Usmanova M.N. – Candidate of
Psychology, Docent

Mukhtorov E.M. – Candidate of
Psychology, Docent

Raxmatova M.M. – Doctor of
Philosophy in Philological Sciences
(PhD), Docent

Abzalova M.K. – Doctor of Philological,
Professor

Sobirova D.A. PhD of Psychology

TECHNICAL EDITORS:

Ostanov Sh.Sh, Shirinova M.Sh.,
Tilavov M.Kh.

EXECUTIVE SECRETARY

Sayfullaeva N.Z. – Doctor of Philosophy
in Pedagogical Sciences (PhD)

Salixov Shoxrux Mansurovich

Buxoro davlat universiteti Tarix va yuridik fakulteti

Psixologiya va sotsiologiya kafedrası o'qituvchisi

salikhovshoxrux@gmail.com

https://orcid.org/

0000-0001-7520-6498

BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING PSIXOLOGIK MEXANIZMLARI

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini tayyorlashda raqamli texnologiyalardan foydalanishning psixologik tomonlari yoritib berilgan. Psixologik mexanizmlarning turlari ularning inson faoliyatiga bevosita ta'siri, bundan tashqari bo'lajak pedagog kadrlarning himoya mexanizmlarining qay bosqichlarda shakllanishi, ushbu komponentlarning foydali va salbiy mexanizmlari ochib berilgan. Maqolada kuchli psixolog olimlar Z.Freyd hamda Higginslarning olib borgan tadqiqotlari o'rganilib tahlil qilingan. Freyd nazariyasi bo'yicha psixologik mexanizmlar Higgins mexanizmlar konsepsiyasining bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini tayyorlashdagi ahamiyati yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: psixologiya, pedagogika, jismoniy tarbiya, himoya mexanizmlar, yosh davrlari, xarakter sifatlari, ong, psixoloanliz, konsepsiya, komponentlar.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗКУЛЬТУРЫ

Аннотация: В данной статье описаны психологические аспекты использования цифровых технологий в подготовке будущих учителей физической культуры. Выявляются виды психологических механизмов и их непосредственное влияние на деятельность человека, кроме того, этапы формирования защитных механизмов будущих педагогических кадров, полезные и негативные механизмы этих компонентов. В статье изучены и проанализированы исследования, проведенные влиятельными психологами З. Фрейдом и Хиггинсом. Изложены психологические механизмы по теории Фрейда, а также значение концепции механизмов Хиггинса в подготовке будущих учителей физической культуры.

Ключевые слова: психология, педагогика, физическое воспитание, защитные механизмы, возрастные периоды, качества характера, сознание, психоанализ, концепция, компоненты.

PSYCHOLOGICAL MECHANISMS OF USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE PREPARATION OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS

Abstract: This article describes the psychological aspects of the use of digital technologies in the training of future physical education teachers. The types of psychological mechanisms are identified, their direct impact on human activity, in addition to the stages at which the protective mechanisms of future teachers are formed, useful and negative mechanisms of these components are identified. The article examines and analyzes studies conducted by influential psychologists Z. Freud and Higgins. Psychological mechanisms according to Freud's theory. The importance of the concept of Higgins mechanisms in the training of future teachers of physical culture is emphasized.

Key words: psychology, pedagogy, physical education, defense mechanisms, age periods, qualities of character, consciousness, psychoanalysis, concept, components.

Kirish. O'zbekistonda mustaqillik yillaridan boshlab madaniyat, ta'lim, ilm-fan bilan bir qatorda jismoniy tarbiya va sport ishlariga ham katta e'tibor qaratildi. Davlat byudjetidan ajratilayotgan mablag'ning muttasil ortib borishi ham mamlakatda jismoniy tarbiya va sport sohasi davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri sifatida qaralib, sohaga bo'lgan katta e'tibor ko'rsatkichidir.

Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilari raqamli texnologiyalar bilan bog'liq masalalarni o'rganishda, eng avvalo, mazkur hodisaga oid tushunchalarning mazmun-mohiyatini tahlil etish maqsadga muvofiqdir. Xususan, "jismoniy tarbiya" tushunchasining o'ziga bir qancha ta'riflar berilganligini

ko'rishimiz mumkin. "Jismoniy tarbiya – pedagogik jarayon bo'lib, inson organizmini morfologik va funksional jihatdan takomillashtirishga, uning hayoti uchun muhim bo'lgan asosiy harakat malakasini, mahoratini, ular bilan bog'liq bo'lgan bilimlarni shakllantirish va yaxshilashga qaratilgan" Mazkur pedagogik jarayonga yangi innovatsion texnologiyalarni tatbiq etishda eng avvalo bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida yuzaga keladigan psixologik muammolarni ham o'rganib o'tishimiz juda muhim. Ayniqsa, hozirgi davr yangi texnologiyalar davri ekanligini inobatga oladigan bo'sak, har bir sohada raqamli texnologiyalarnig kirib kelishi rivojlanishning bir bosqichiga aylandi desak mubolag'a bo'lmaydi.

Jismoniy tarbiya o'qituvchilari yoki sport murabbiylari uchun raqamli texnologiyalarning ahamiyati 2020-yil boshlaridan juda katta ahamiyat kasb eta boshladi. Butun dunyoda pandemiya holatida barcha soha egalari kabi jismoniy tarbiya o'qituvchilari ham masofaviy ish olib borishlari raqamli texnologiyalar, kompyuter savodxonligi kabi muhim sohalarda o'z bilim-ko'nikmalarini sinab ko'rishdi. Ayniqsa, butun dunyoda bunday og'ir vaziyatda yuzaga kelgan psixologik zo'riqishlar girdobida o'quvchi yoshlarni innovatsion texnologiyalar yordamida dars jarayonlariga qiziqira olish, nafaqat o'quvchilar, balki o'qituvchilarining ham o'z ruhiy holatini stabil ushlab tura olishi juda muhim edi. Hozirgi davrda biz juda shiddat bilan o'zgarib borayotgan ta'lim texnologiyalari davrida yashamoqdamiz ayniqsa bu jarayon biron bir sohani alohida ta'kidlashimiz uchun o'rin yaratib bermayapti, shularni inobatga olgan holda bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilari ongida ham raqamli texnologiyalarga oid bilim-ko'nikmalarni shakllantira olish juda muhim jarayon hisoblanadi. Raqamli texnologiyalar bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining o'z ko'nikmalarini yaxshilashlari uchun asosiy vosita bo'lib xiamat qiladi, ayniqsa ma'lum bir faoliyatni boshlash jarayonida. Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilari o'z faoliyati davomida muvaffaqiyatni oshirish uchun raqamli texnologiyalardan samarali foydalana olishi yoshlarning ta'lim natijalariga erishish uchun raqamli vositalar va resurslardan qanday foydalanish mumkinligini aniqlash va o'z yondashuvlarini moslashtirish, shuningdek, texnologiya haqida bilim va tushunchaga ega bo'lishni o'z ichiga oladi. Bu jarayon barcha ta'lim yo'nalishlari uchun muhim hisoblanadi, jismoniy tarbiya ham alohida o'rin tutadi. Talabalar uyda va universitetda raqamli texnologiyalardan rasmiy va norasmiy ta'lim faoliyati uchun foydalansa, bu ularning har tomonlama rivojlanoshiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, chunki ular o'rganish vaqtini uzaytiradi. Albatta, raqamli texnologiyalar yoki innovatsiyalar deganda doim ijobiy ta'sir jarayonlarini emas, balki salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillarni ham o'rganib o'tishimiz juda muhim hisoblanadi. Raqamli ta'lim yoshlarning hamkorlikda o'rganish va ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishning samarali vositasi bo'lib xizmat qiladi. Ayniqsa, hozirgi rivojlangan texnologiyalar davrida har bir yosh avlodning mazkur sohaga qiziqishi juda katta hisoblanadi.

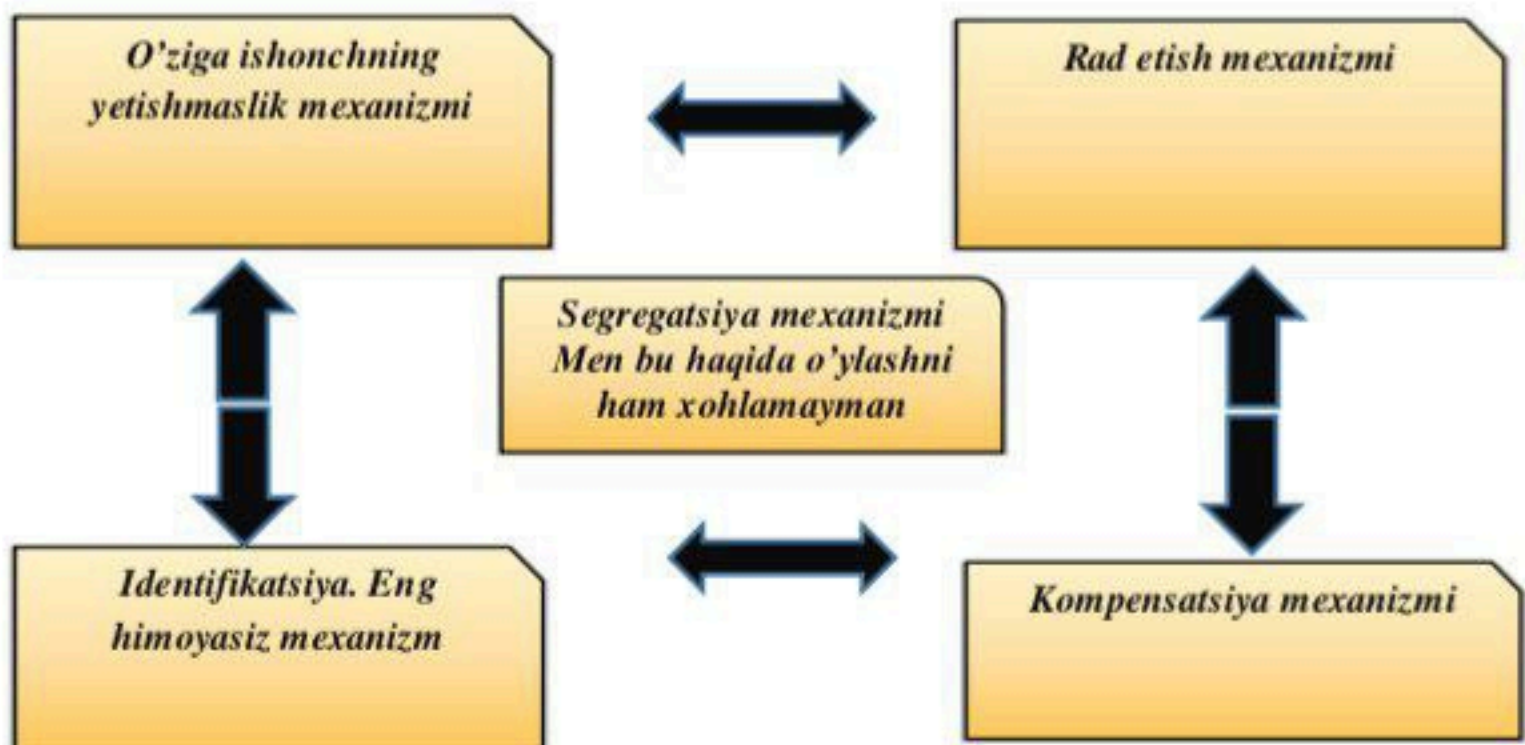
Higginsning 2012-yilda raqamli texnologiyalarning ta'simi o'rganish bo'yicha tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyadan hamkorlikda foydalanish (juftlik yoki kichik guruhlarda) odatda tengdoshlari orqali o'zaro ta'sir va o'rganish atrofidagi ko'nikmalarni rivojlantirishda individual foydalanishdan ko'ra samaraliroq hisoblanadi. Ya'ni bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini tayyorlashda ham guruh bo'lib ishlash individual ishlashdan ko'ra yaxshiroq natijaga olib kelishini ko'rishimiz mumkin bo'ladi. Bugungi kunda har qanday davlatning barqaror rivojlanishida asosiy e'tibor innovatsion-zamonaviy texnologiyalarning keng joriy etilishida desak mubolag'a bo'lmaydi. Raqamli texnologiyalarning joriy etilishi jamiyatning barcha tarmoqlarini rivojlanishi bilan birga, ta'lim jarayonini qamrab olishi va rivojiga katta ta'sir ko'rsatadi. Har bir fanlar kesimida texnologiyalarnig tatbiq etilishi yangi davr innovatsion biyihalaridan boxabar bo'lishi, rivojlangan mamlakatlar tajribalarini inobatga olgan holda bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilari uchun ham muhim o'rin tutadi. Texnologiyalar foydali bo'lishi va shu bilan birga yoshlar salomatligi uchun xavf tug'dirishi mumkinligini ham inobatga olishimiz juda muhim. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-sonli "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmonlarida Ta'lim va fan sohasini rivojlantirish ustuvor bo'limini o'z ichiga olgan farmoni tasdiqlandi. Ushbu bo'limning O'zbekiston Respublikasi hukumati farmoniga kiritilishi yangi ta'lim texnologiyalarini ishlab chiqish vazifalarining qay darajada muhimligini namoyish etadi. Mamlakatimizda yurtboshimiz tomonlarida mazkur sohaga juda katta e'tibor qaratilmoqda shu bilan birga juda katta resurslar ushbu soha rivoji uchun yo'naltirilmoqda desak to'g'ri bo'ladi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalarni jismoniy tarbiya hamda sport sohasiga singdirilishi natijani ijobiy tomonga o'zgarishining muhim konsepsiyalaridan biri bo'lib xizmat qilmoqda, innovatsion texnologiyalarni jismoniy tarbiya sohasiga singdirilishida albatta rivojlangan dunyo hamjamiati tan olgan tajriba usullardan foydalangan holda bosqichma-bosqich tatbiq etilishi bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini tayyorlashda juda muhim ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism metodologiya.

Bizning tanamiz o'zini-o'zi boshqaradigan tizimdir. Psixologik tomondan olib qaraydigan bo'lsak, mojarolar paytida, xususan, shaxslararo vaziyatlarda vaziyatni barqarorlashtirish uchun, bizning psixikamiz psixologik himoya mexanizmlarini ixtiro qiladi. Mexanizmni yoqishdan maqsad – ziddiyat yoki qiyinchilik paytida boshdan kechirgan tashvish va tajribalami qiyinchiliklarni avtomatik kamaytirish. Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini tayyorlashda raqamli texnologiyalarning mazkur soha egalari ongiga sigdirilishi ma'lum ma'noda har bir shaxs sifatlaridan kelib chiqqan holda ularda boqsichma-bosqich himoya mexanizmlarini shakllantira boshlaydi desak mubolag'a bo'lmaydi.

Himoya mexanizmi so'zini o'rganadigan bo'lsak shaxs psixiatrik buzilishining oldini olish vositasi hisoblanadi. Ya'ni har bir shaxsning yangi holatni o'rganish jarayonida, albatta, himoya mexanizmlari shakllana boshlaydi, bu jarayon avtomatik tarzda namoyon bo'la boshlaydi. Biroq himoya mexanizmlari bir xillikdan iborat emas. Bir tomondan ular barqarorlashadi, ya'ni odamning o'zi bilan munosabatlarini o'rnatadi, boshqa tomondan tashqi dunyo bilan munosabatlarni buzishi mumkin, ya'ni individuallik sifatlarini shakllantirgan holda guruh bo'lib ishlashda to'siq bo'lib xizmat qilishi mumkin bo'ladi. Higginsning olib boragan tadqiqotlari negizida biz ma'lum bir fikr mulohazarga kelishimiz mumkin bo'ladi, ya'ni guruh bo'lib ishlash raqamli texnologiyalarni o'rganishda anglashda kam vaqt ichida yaxshi natijaga erishish uchun juda muhim hisoblanishini inobatga oladigan bo'lsak, himoya mexanizmlarini ikkinchi tomoni bu jarayonga salbiy ta'sir ko'rsatishini o'rganib o'tishimiz mumkin bo'ladi. Himoya qilishning maqsadi - oldini olish ya'ni juda ko'p holatlarda bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilari uchun odatiy holat bo'lib qolgan faqat jismonan chiniqqanlik asosiy maqsad ekanligi boshqa jarayonlarning katta ahamiyat kasb etmasligi, ular ongida yangilikka intilish, anglash, ko'nikmalarni shakllantirish jarayonlarida juda ko'p holatlarda himoya mexanizmlarini keltirib chiqarishini ko'rishimiz mumkin bo'ladi.

Tadqiqotimiz davomida raqamli texnologiyadand foydalanishning psixologik mexanizmlari bosqichma-bosqich o'rganib chiqildi.

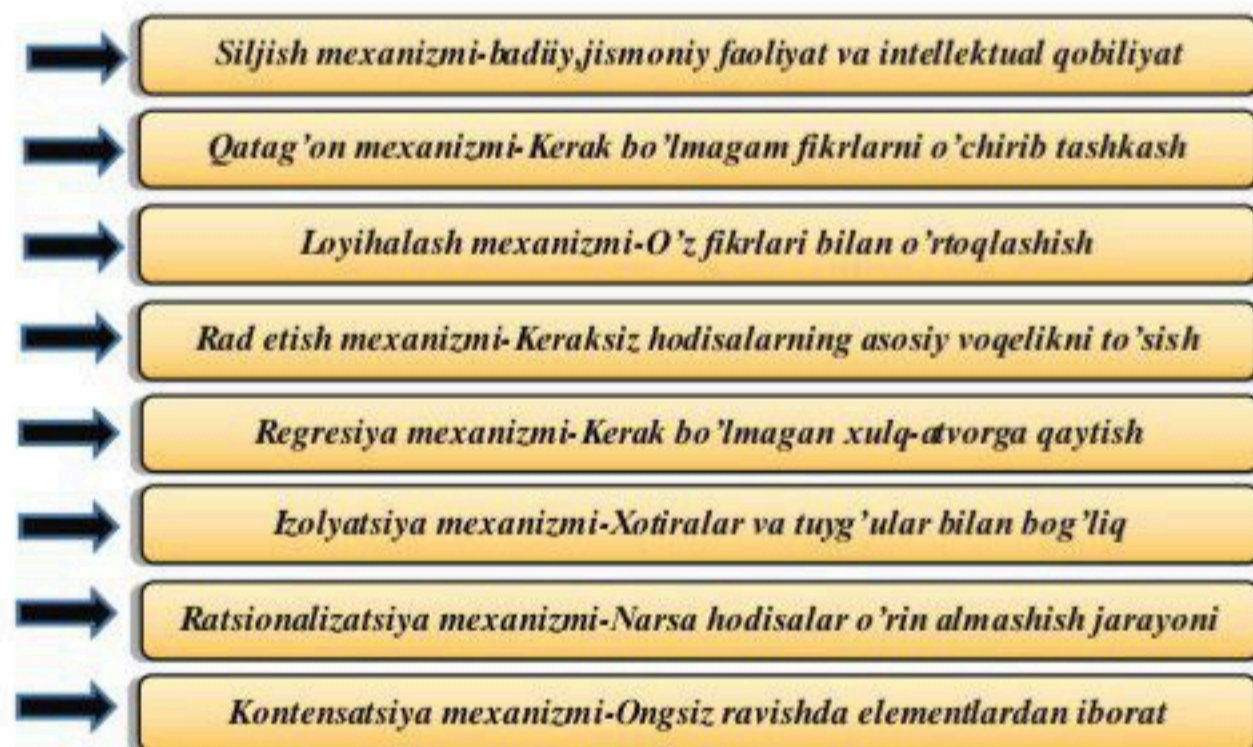
1-rasm. Raqamli texnologiyalardan foydalanishning asosiy psixologik mexanizmlari

Mazkur mexanizmlar orqali bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini tayyorlashda raqamli texnologiyalar haqida tushuncha ko'nikmalarini shakllantirish uchun ma'lum bir ma'noda bosqichlarni inobatga olgan holda ish olib bordik. Asosan bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida ularning yangilikka intilishi muhim hisoblanadi, ya'ni raqamli texnologiyalar innovatsiyalarga bo'lgan qiziqishini shakllantirish ularda rad etish hissini kuchaytirmaslik, himoyasiz mexanizmlarni shakllantirmaslik uchun juda muhim ahamiyat kasb etadi.

Natija va mulohazalar.

Psixologik mexanizmlar, ya'ni himoya mexanizmlari haqidagi birinchi nazariyalar. Avstiyalik olim Z.Freyd asarlarida paydo bo'la boshlagan. Ya'ni bizning ongimiz negizida paydo bo'ladigan va xatti-

harakatlarni tartibga soladigan bir qator psixologik jarayonlardan iborat bo'ladi. Ko'p holatlarda bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini tayyorlashda ular ongida paydo bo'ladigan yangi mexanizmlar bilan bog'liqligini ko'rib o'tishimiz mumkin bo'ladi. Psixoanaliz maktabida o'rganilgan asosiy psixologik mexanizmlarni tadqiqotimiz jarayonida tahlil qilib chiqdik.

2-rasm. Freydizm ta'limotining asosiy mexanizmlari

Freydizm ta'limotining mazkur mexanizmlarini o'rganan holda bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilari raqamli texnologiyalarga oid bilim-ko'nikmalarini takomillashtirishda inobatga olishimiz zarur bo'lgan asosiy konsepsiyalari ishlab chiqilgan, mazkur konsepsiyalar II sxemada tasvirlangan. Higgins va Freyd tomonidan o'rganilgan ushbu mexanizmlardan kelib chiqqan holda ma'lum bir ma'noda tadqiqotimizning asosiy fikr mulohazalarini qilib o'tsak bo'ladi. Juda ko'p jarayon holatlarda kuzatishimiz mumkinki, bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining yangilikka intilish qiziqish doimalari katta foizini tashkil etmaydi. Ushbu kasb egalariida stabillik tushunchasi hozirgi holatidan qoniqish hissi yuqori hisoblanadi. Tadqiqot jarayonida o'rganilgan natijalarni tahlil qiladigan bo'lsak, ushbu soha bo'lajak egalariida raqamli texnologiyalarga bo'lgan qiziqish, nafaqat raqamli texnologiyalar, balki barcha yangilikka qizishlari past natijani ko'rsatdi. Bularni inobatga olgan holda ma'lum bir ma'noda ularning psixologik holatini o'rganish vazifa qilib belgilandi. Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida ham murabbiylarda ham ko'p holatlarda o'xshash psixologik mexanizmlar shakllanishini aniqladik.

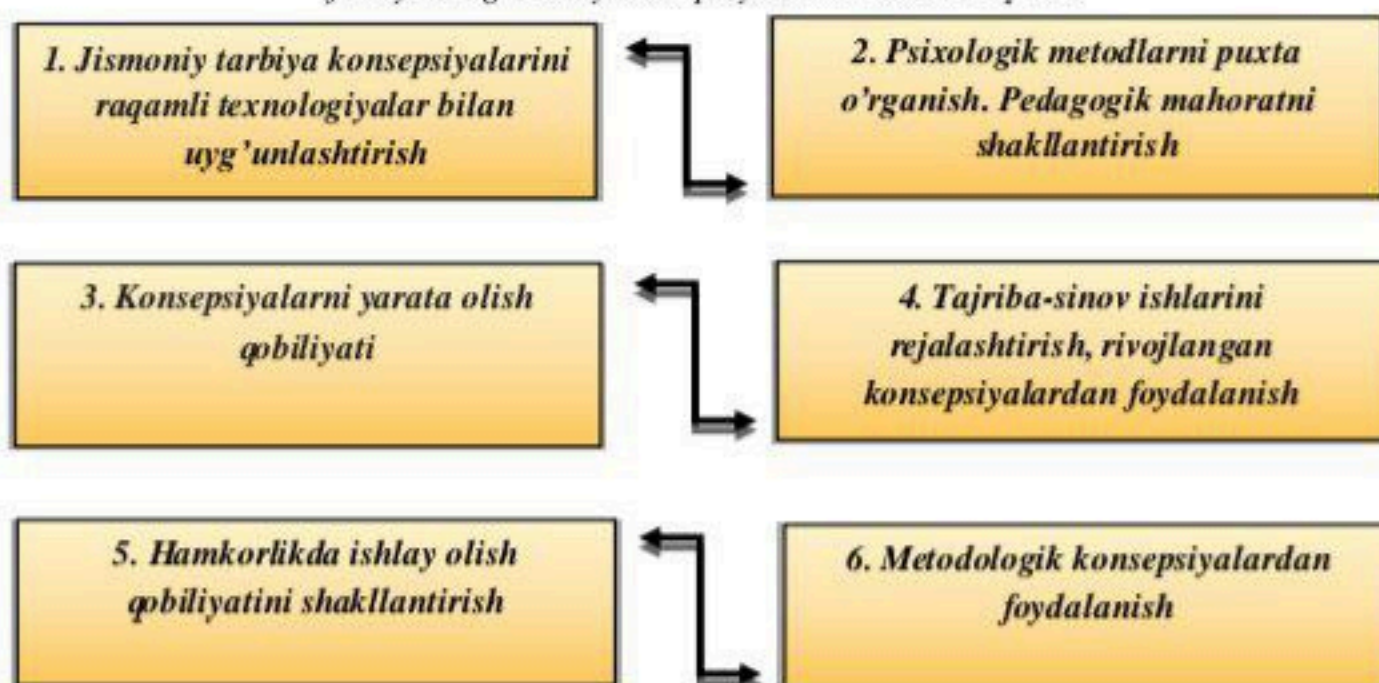
O'z navbatida, bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini tayyorlashda ularning davriy xarakter sifatlaridan kelib chiqib, innovatsion faoliyatga tayyorlash yangi pedagogik texnologiyalarni yaratish muhim vazifa hisoblanishini inobatga olishimiz zarur. Ta'lim-tarbiya jarayonida o'qituvchilar faoliyatini boshqarish eng avvalo, jismoniy tarbiya mashg'ulotlarining bevosita barkamol shaxs tarbiyasiga yo'naltirilishi bilan uzviy bog'lik ekanligini ham unutmashimiz lozim.

Xulosa. Juda ko'p mazkur mavzuga oid manbalarni tahlil qilganimizda ko'rishimiz mumkinki, bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini yoki sport murabbiylarining raqamli texnologiyalarga yoki innovatsion yangiliklarga bo'lgan qiziqishi yuqori foizni tashkil etmaydi. Ushbu kasb egalari ma'lum bir ma'noda doim jismoniy chiniqishga e'tiborlarini qaratishlari ularda ma'lum bir ma'noda qoniqish hissini keltirib chiqargan desak mubolag'a bo'lmaydi. Olib borilgan tadqiqotlar natijasida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining 70 foizidan ko'p qismi o'z sohalarida raqamli texnologiyalar yoki innovatsiyalarning zarur emasligini, bu soha bo'lajak egalari uchun komponent jismoniy chiniqqanlik xizmat qilishini ta'kidlashganini aniqladik. Aynan shunday fikr mulohazaning ular ongida shakllanishi tom ma'noda ularda yangilikka bo'lgan himoya mexanizmlarini keltirib chiqaradi. Yana bir muhim omil sifatida yosh davrlarini ham ta'kidlab o'tishimiz mumkin bo'ladi. Bunda raqamli texnologiyalar haqidagi tushuncha ko'nikmalarni bosqichma-bosqich mazkur kasb egalari ongiga singdirilib borilsa, albatta, ularda ijobiy natijaga tezroq erishish komponentlari shakllana borishi tezlashadi. Eng avvalo har bir kasb egalariidan kelib chiqqan holda ham ko'rishimiz mumkinki, insonning xarakter sifatlariga ham juda ko'p holatlar bog'liq. Xarakter

sifatlaridan kelib chiqqan holda ular da maxsus ko'nikmalarni shakllantirish muhim hisoblanadi. Hozirgi davrning eng ilg'or talablaridan biriga aylangan yangi texnologiyalar har bir sohaga shiddat bilan kirib kelayotganini inobatga oladigan bo'lsak jismoniy tarbiya ta'lim yo'nalishi uchun mazkur mavzuni dolzarbligini yanada chuqurroq o'rganish lozim deb hisoblayman. Chunki hozirgi davrda bu muammo juda talabgor hisoblanadi. Eng avvalo yosh avlodni zamon talablari darajasida tarbiyalash biz pedagoglar oldimizdagi muhim vazifadir. Pedagog sifatida bo'lajak jismoniy tarbiya fani o'qituvchilarini o'z kasbining mohir egasi, eng ilg'or texnologiyalardan xabardor bo'lgan yuksak salohiyatli kadrlar etib tarbiyalash va ularning ko'magida yosh avlod farzandlarimizni kamolga yetkazish asosiy maqsad qilib belgilangan. Aynan shu komponentlarni inobatga olgan holda bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini maqsadli dunyo tan olgan rivojlangan mamlakatlar texnologiyalarini o'rganib tahlil qilgan holda shakllantira borsak ijobiy natijaga erishishimiz mumkin bo'ladi.

Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining innovatsion raqamli texnologiyalarga yo'nalgan faoliyatidagi asosiy konsepsiyalarini ishlab chiqdik.

3-rasm. Tadqiqot davomida ishlab chiqilgan asosiy kompetensiyalar

Xulosa sifatida mazkur konsepsiyalar orqali bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilari faoliyati jarayonida raqamli texnologiyalar va umuman olganda yangi innovatsion loyihalarni jismoniy tarbiya sohasiga tadbiq eta olish qobiliyatini shakllantirish, yuzaga kelishi mumkin bo'lgan psixologik muammolarni oldini olishda, o'z kasb faoliyatida pedagogik mahoratini shakllantirish maqsadida ishlab chiqildi.

Adabiyotlar:

1. Schwarzer R. Stress, Resources, and Proactive Coping / R. Schwarzer // Applied Psychology: An International Review. - 2001. - № 50(3). - P. 400- 407
2. Umedjanova M. L., Salixov S. M., Salixov T. M. The Role of National Education in Preparing Young People for Family Life // European Journal of Innovation in Nonformal Education. - 2022. - T. 2. - №. 2. - C. 271-276.
3. Салихов Т. и др. Psychological Characteristics Of Increasing Cognitive Activity In Elementary School Students // Центр научных публикаций (buxdu.uz). - 2021. - T. 7. - №. 7.
4. Salixov S. M., Salixov T. M. Bo'lajak jismoniy madaniyat o'qituvchisining kasbiy tayyorgarligini shakllantirish // Science and Education. - 2022. - T. 3. - №. 3. - C. 1013-1019.4.
5. Salixov S. M. et al. Musobaqa oldi sportdagi stress va tayyorgarlikning psixologik tomonlari // Science and Education. - 2022. - T. 3. - №. 4. - C. 1039-1044.
6. Mansurovich S. S. Methodology of organizing physical education lessons through digital technologies // European Journal of Modern Medicine and Practice. - 2022. - T. 2. - №. 4. - C. 107-111.

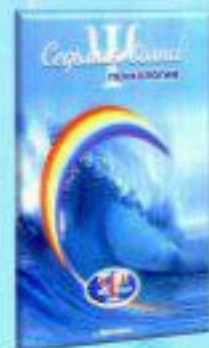
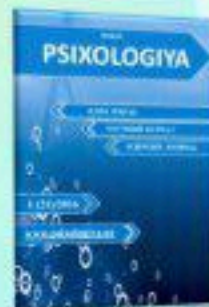
Mundarija/Soderzhanie/Contents

№		bet
		сmp
		page
1	<i>Salixov Shoxrux Mansurovich</i>	3
	Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini tayyorlashda raqamli texnologiyalardan foydalanishning psixologik mexanizmlari	
	Психологические механизмы использования цифровых технологий в подготовке будущих учителей физкультуры Psychological mechanisms of use of digital technologies in the preparation of future physical education teachers	
2	<i>Abdusamatov Xasanboy Usmonjon o'g'li, Yangiboyeva Dildoraxon Rahmon qizi</i>	8
	Ko'p yillik turmush tajribasiga ega oilalardagi ajrim holatlarining ijtimoiy-psixologik sabablari	
	Социально-психологические причины развода в семьях с многолетним опытом семейной жизни Social-psychological causes of divorce in families with many years of marriage experience	
3	<i>Ahmadjonova Nargizaxon Adiljanovna</i>	15
	Harbiy xizmatchilarning faoliyatida emotsional-irodaviy xususiyatlarning psixodiagnostikasi	
	Психодиагностика эмоционально-волевых особенностей в деятельности военнослужащих Psychodiagnosics of emotional-volitional peculiarities in the activities of military servicemen	
4	<i>Ganjiyev Feruz Furgatovich</i>	19
	Agressiv o'smirlarda jinoyatehilik xulqining shakllanishi	
	Формирование преступного поведения у агрессивных подростков Formation of criminal behavior in aggressive adolescents	
5	<i>Ibragimova Odina Kamoldinovna</i>	23
	Ijtimoiy omillar bolaning maktabgacha ta'lim tashkilotiga moslashuvining muvaffaqiyat omili sifatida	
	Социальные факторы как фактор успешной адаптации ребёнка к дошкольной образовательной организации Social factors as a success factor of the child's adaptation to the preschool education organization	
6	<i>Isoxonova Farzona Akbar qizi</i>	28
	Zamonaviy sharoitda oilada psixologik muhit barqarorligini ta'minlashning ijtimoiy-ma'naviy omillari	
	Социально-духовные факторы обеспечения стабильности психологической среды в семье в современных условиях Socio-spiritual factors of ensuring the stability of the psychological environment in the family in modern conditions	
7	<i>Kuchkarova Shakarjon Azimboy qizi</i>	32
	Bo'shlang'ich sinf ўқини дарсларида мати устида ишлашнинг психологик имкониятлари	
	Психологические возможности работы над текстом на уроках чтения в начальных классах Psychological possibilities of working on text in primary class reading lessons	
8	<i>Mardiyeva Shaxnoza Amirovna</i>	39
	Talabalar jamoasida liderlik qobiliyati namoyon bo'lishining ijtimoiy psixologik xususiyatlari	

Bizning yangilangan saytimizga tashrif buyuring
BUXDU.UZ

Saytimizda maqolalarni o'qishingiz va ularni elektron nusxasini yuklab olishingiz mumkin

<p>PSIXOLOGIYA ilmiy jurnal 3-son (55) Buxoro – 2023. 279 b.</p> <p>PSIXOLOGIYA научный журнал. Выпуск 3. (55) Бухара – 2023. – 279 с.</p>	<p>Jurnal O'zbekiston psixologlarining BuxDU muassisligidagi nashri hisoblanadi.</p> <p>Jurnalning nashr sifati uchun bosmaxona javobgar.</p> <p>OBUNA INDEKSI 3062</p>	<p>Jurnal tahririyat kompyuterida sahifalandi. Bosishga ruxsat etildi</p> <p>Qog'oz bichimi 60x84, 1/8 Tezkor bosma usulda bosildi. Shartli bosma tabog'i - 28 Buyurtma №123. Adadi – 50 Bahosi kelishilgan narxda. "BUKHARAHAMD PRINT" MCHJ bosmaxonasida chop etildi. Bosmaxona manzili: Buxoro sh. Q. Murtazoyev ko'chasi 344-uy.</p>
--	--	--

*Jurnal O'zbekiston Respublikasi
Vazirlar Mahkamasi huzuridagi OAK
Rayosatining 2013-yil 26-dekabrdagi
201/3-sonli qarori bilan psixologiya
fanlari bo'yicha dissertatsiya ishlari
ilmiy natijalari yuzasidan ilmiy
maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan
ilmiy jurnallar ro'yxatiga kiritilgan.*

ISSN 2181-5291

